

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Začasno le enkrat ali dvakrat na teden.
Uredništvo in upravništvo:
Ljubljana, Velika Čolnarska ulica šte. 19.
Naslov za dopise: Ljubljana p. p. 168.
Naslov za telegrame: »Naprej«, Ljubljana.
Čekovni račun šte. 14.398. (KDZ)

NAPREJ

Stane mesečno 25 Din, začasno 10 Din.
Za inozemstvo 35 Din, začasno 15 Din.

Oglasi:

Prostor 1 × 55 mm 60 par, Mali oglasi: beseda 60 par, najmanj 5 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. — Rokopisi se ne vračajo.
Reklamacije za list so poštne proste.

Glasilo Jugoslovanske socialno demokratične stranke (JSDS).

Letnik VIII., šte. 34.
Četrtna »Naprejeva« številka
izhaja kot tednik:

LJUDSKI GLAS

Glasilo Kmetko-delavske zveze.
Stane letno 72 Din
mesečno 6 Din

Konferenca glede komercializacije železnic.

(18. sept. 1927 v Ljubljani pri Lloyd.)

Konferenca je bila sklicana za 8. uro, začela se je pa šele par minut pred 10., ker so se visoki udeleženci tako pozno sešli; opravičila pa se je samo Delavska zbornica (Uratnik), drugi smatrajo zamude za potrebne. Nekateri so prišli šele po itak zakasneli otvoritvi. Svetek šele ob pol 12., Štukelj ob 12., itd.

Svoje zastopnike so poslale sledeče stranke in organizacije: JSDS, dekalisti, SSJ; strokovne zveze: železničarjev, monopolskih delavcev, grafičnih delavcev, lesnih delavcev; sekcija železničarjev KDZ, Strokovna komisija, društvo profesionistov, društvo kurjačev, Delavska zbornica. Izmed listov sta bila zastopana le »Naprej« in »Enotnost«. No, »Delavska Politika« je imela v zastopnikih Strokovne komisije in Delavske zbornice dovolj poročevalcev!

Predsedoval je Jakob Kovač, predsednik zveze železničarjev, referiral je njen tajnik J. Stanko, ki je v precej obširnem govoru ugotovil, da se delavsko časopisje razen »Napreja«, ki je že prinesel par člankov o komercializaciji železnic, sploh ni bavilo s tem vprašanjem. Obsojal je tudi, da vabljene meščanske strokovne organizacije niso poslale svojih zastopnikov. Nadaljeval je: »Naprej« nas je napadel, češ, da železničarske in rudarske sekcije KDZ nismo vabili. Izjavljam, da če ne pridemo danes do zaključka, bomo za prihodnjo nedeljo povabili zopet vse in tudi vse nehotne prezrte organizacije.

Potrebno pa je, da se danes potrudimo tako daleč, da bomo izkristalizirano formo lahko predložili v nadaljnjo razpravo ali odobritev prihodnjemu forumu. Če hočemo postaviti kot odgovor na komercializacijo zahtevo po socializaciji železnic, bi bil to udarec v vodo. To je že zastarela fraza, ki jo imajo razne stranke v svojem programu in bi bila le pesek v oči prizadetim. ... Ne gre za lepe resolucije, ampak za praktični izhod železničarjev iz te situacije.

Ko je stopilo v veljavo državno računovodstvo, so bile železnice kot trgovsko in tehnično podjetje obsojene na pogin. Sedanjih razmer pri železnici iz gospodarstvenega vidika je krivo državno računovodstvo, ki predpisuje za vsako nabavo razpis, licitacijo, odobritev itd. To vse tako dolgo traja, da bi bile dobave iz direktne roke po trgovskih načelih za 25 do 30 % cenejše. Budžetiranje železnic ne more biti pravilno, dokler nimamo obračuna, ki bi izkazal pravo stanje. Tarifno politiko vodijo izvozniki, ne železničarji. Ne gre jim za strokovno izboljšanje, ampak kar tako za znižanje deficita. Ker nimamo končnih obračunov, zato sploh ne poznamo faktičnega stanja v železniškem gospodarstvu. Statistika se vodi površno. Nezdruženo gospodarstvo dokazuje tudi dejstvo, da se je na Prekmurski železnici že pri otvoritvi zgodila nesreča. Nova vlada je znižala proračun za 10 %. Direkcije bodo kar pavšalno brez preudarka znižale vse postavke za 10 %. Načelniki postajajo bodo na ta račun zopet reducirali uslužbenca. Osojbe pri privatnem podjetniku ima svoje zaupnike. Bivši južni železničarji so po podržavljenju zgubili mnogo pravic. 8 urnik se odpravlja. Z ministrsko uredbo o reorganizaciji železniške uprave smo dobili še večjo centralizacijo. V vseh odborih so le ministrski pomočniki, generali, advokati itd. samo zastopnika delavskega razreda ni nobenega. Ministrstvu prometa gre le zato, da spravi železnice, dokler so breme, iz državnega proračuna. Ko bodo železnice rentabilne, bodo zopet podržavljene. Da se bo to doseglo, bo nova uprava najprej znatno reducirala osebe. Pokojnine so v nevarnosti, kajti če izbruhne v teh 10 letih vojna, država zanje ne bo odgovarjala. Zato mora biti naša zahteva: vodstvo železnic naj se uredi strogo na trgovsko komercialnih temeljih. Pri upravi morajo imeti vpliv tudi železničarji. Treba je poskrbeti za sanacijo gospodarskega stanja. Vrniti je treba personalno komisijo in delavske zaupnike. Uprava mora polagati javne obračune. Pri tej akciji je pa treba sodelovanja vseh delavskih organizacij, da bodo železničarji imeli dovolj močno oporo.

Filip Uratnik, tajnik Delavske zbornice: V principu je gledanje na to važno vprašanje s strani Delavske zbornice isto kakor stališče do državnih rudnikov. Pred 2 letoma sem pri drž. rudnikih vodil mezno gibanje, kjer sem na temelju knjig ugotovil, da je rentabilnost mnogo manjša kakor pri Trboveljski prem. družbi. Ravnatelj mi je sam potožil, da je tako, ker ima vezane roke. Za neki potreben stroj, ki bi veljal 50.000 Din, na 10 vlog od ministra niti odgovora ni dobil. Dobil je pa kar naenkrat neki nov stroj, ki ga pa v obratu sploh

rabiti ne more in zdaj tam mrtev stoji. Privatno gospodarstvo je vsekakor boljše, ker ima možnost postaviti za gotovo dobo človeka na mesto, ki bo za to mesto prevzel tudi odgovornost. V privatnem gospodarstvu se ne predpisuje vsak korak in to je vsekakor boljše. Znano je, da budžeti ovirajo razvoj gospodarstva. Rusko gospodarstvo je po podržavljenju propadalo, kakor pri nas, zato ga je bilo treba vrniti v privatne uprave... Pridobljene pravice železničarjev je treba zakonito zjamčiti. Nova uprava bo gotovo hotela sovražno nastopati napram delavskim zastopnikom, zato je DZ smatrala za potrebno zahtevati na anketi, kjer bodo zastopane trgovske zbornice itd., tudi zastopnika DZ.

Sečej (za drušvo kurjačev) je popisal neznosne razmere v svoji stroki in poudaril, da se štedenje ne sme vršiti na škodo javnega prometa.

Jak Kovač: pozove debatante, naj govorijo le stvarno k vprašanju komercializacije.

Dr. Gustinčič (referat, ki ga je sam spisal):

NOVA NEVARNOST — RACIONALIZACIJA IN KOMERCIALIZACIJA.

Kronična povojna kriza kapitalističnega gospodarstva je prinesla delavstvu dva nevarna darova: racionalizacijo produkcije in komercializacijo prometnih sredstev. Oba ta dva pojma zasledujeta isti cilj: povečanje profita in pospešitev akumulacije kapitala, ki je bila vsled vojne uničena (v industrialno razvitih deželah), ali pa ki vsled posebnih gospodarskih okoliščin (v agrarnih deželah) ni mogla doseči tistega razmaha, ki si ga buržoazija želi. Ako hočemo zavzeti pravilno stališče nasproti komercializaciji železnic, moramo govoriti tudi o racionalizaciji, ker se tudi v komercializaciji deloma skriva racionalizacija in njene zle posledice za proletarijat.

Najprej: Kaj je racionalizacija produkcije?

Racionalizacija je umno prienačevanje delavnih in proizvodnih načinov (metod). Racionalizacija gre pred vsem za to, da čim bolj skrči čas, ki je potreben za napravo gotovega izdelka, da čim bolj napne delavčev produktivno silo in končno, da čim bolj varuje obrabo strojev in orodja. Delavcu se strogo odmeri čas za vsako posamezno opravilo, za vsako kretajo, in je podržaven najstrožji, dostikrat mehnični kontroli. Tako se mu n. pr. zviša pri delu sedež, da nima nog na tleh in da ne vstaja; dalje se uvaja tako zvani »tekoči trak«, ki mu natančno v tistem času prinese drugi kos pod roko, ko mora biti prvi izdelan; ali se ves donos in odnos materiala na delavno mesto avtomatizira, tako da prilhaja in odhaja v natančno določenih časovnih presledkih; ali da se ves transport v tovarni elektrificira itd. Racionalizacija proizvodne metode obstoji n. pr. v tem, da se dela iz premoga bencin in da se za proizvodnjo pogonske sile ne porablja več surov premog, ki je težak in katerega transport stane mnogo, temveč bencin, ki je za transport dosti lažji in ki se dá napeljati na mesto porabe tudi po ceveh.

Na racionalizacijo v proizvodnji moramo gledati z dveh stališč: s tehničnega in s socialnega. V kolikor je racionalizacija tehnični napredek, mi, delavci, ne moremo biti proti njej, ker bi nam to tudi nič ne pomagalo. Mi bi podlegli kot reakcionaren element v boju za tehnični napredek. Mi bi bili ravno tako naivni, kakor so bili tisti angleški tkalci, ki so se borili koncem osemnajstega in začetkom devetnajstega stoletja proti uvedbi strojev in so jih napadali in razbijali. To bi bil boj zaman.

Drugo pa so socialne posledice racionalizacije v proizvodnji. Te so za delavski razred grozne, so neznosne. Take posledice so n. pr.: zmanjševanje števila zaposlenih, torej naraščanje brezposelnosti; odpuščanje starih, kvalificiranih delavcev, ki niso pri novih metodah dela več potrebni in uvajanje nekvalificiranih delavcev, žen in otrok; redukcije t. zv. neproduktivnih delavcev, ki so zaposleni pri transportu v tovarni, ker se transport mehanizira; podaljševanje delavnega časa, nadurno delo; prehod z dnevskega dela na akordno delo in zniževanje nominalne mezd; zniževanje akordnih postavk, ki povzročajo ogromno intenzificiranje dela; prenapenjanje delavčeve sile, kar je kvarno zdravju; pomnoženje kazni v denarju, ker je pomnožena kontrola vsled mehaniziranja kontrole; pomnoženje nezgodne nevarnosti itd.

Proti tem posledicam racionalizacije pa se mora delavstvo najodločneje boriti in ta boj mora postati zavesten, energičen, vztrajen in dosleden.

Komercializacija že vključuje izvestno večjo ali manjšo racionalizacijo. Komercializirati kako podjetje se pravi, prevesti ga v tako upravo, ki odgovarja trgovskemu načelom. Kakšna pa so ta trgovska načela? Ta načela so: upravljati, voditi podjetje tako, da se iztisne iz

njeja čim največji dobiček, čim največji profit. Transport pomeni v gospodarstvu sploh neproduktivne stroške, zato jih je treba čim bolj reducirati. To se dá doseči: prvič, da se ves transport čim bolj mehanizira, da se čim bolj izpolni prometna sredstva; drugič pa s tem, da se človeška delavna sila čim bolj napne, čim bolj racionalno izkoristi. To poslednje mora roditi za delavstvo vse tiste žalostne posledice, ki smo jih našli prej in za katere smo rekli, da se je treba proti njim najodločneje boriti.

Komercializacija železnic v Jugoslaviji pa pomeni še nekaj. Komercializirati naše železnice pomeni: vzeti jih iz državne uprave in predati jih v upravo, ali boljše rečeno v izkoriščanje trgovski družbi. Pri nas ta družba za sedaj sicer ne bo še čisto privatna trgovska družba, temveč samo polprivatna. Po vsem pa nam izgleda, da bo ta polprivatni organ, ki prevzame železnice v izkoriščanje, samo prva etapa za poznejšo popolno komercializacijo železnic v Jugoslaviji, t. j. za predajo železnic v popolnoma privatne trgovske roke.

Proti racionalizaciji železniškega prometa, proti tehničnemu zboljšanju naših železnic, ki so za vsemi drugimi v drugih državah naravnost katastrofalno zaostale, bi mi ne imeli nič.

Proti temu pa, da jih hočejo odtegniti iz direktne državne uprave, da jih hočejo izročiti privatni družbi, t. j. velesrbski buržoaziji, v eksploatacijo, da hočejo napraviti iz njih samostojno podjetje, ki mora samo sebe obrestovati in amortizirati, t. j. samo sebe popolnoma samostojno živeti in obnavljati ter poleg tega donosati še profit, kakor tudi proti temu, da padajo vse strašne posledice te komercializacije na račun železničarjev, pa moramo najodločneje in najenergičneje nastopiti.

Mi smo torej načelno nasprotniki komercializacije, in sicer iz naslednjih razlogov:

1.) Ker je komercializacija v svojem bistvu direktno nasprotstvo tega, za čimer stremi vse delavstvo, t. j. socializaciji vseh prometnih sredstev. Podržavljenje velikih obratov v kapitalistični državi sicer še ne pomeni socializma. To je državni kapitalizem. Vendar pa je državni kapitalizem za splošno delavstvo manj nevaren, ker ga delavstvo lažje kontrolira in je bližje njegovemu bodočemu produkcijskemu vzoru.

2.) Ker bo komercializacija železnic služila v prvi vrsti hegemonistični srbski buržoaziji v akumulacijo kapitala, in sicer na dva načina:

a) ker bo prejemala iz komercializiranih železnic direktno ogromne svote denarja kot upravne plače, provizije, tantieme in posredovalnine, in

b) ker bo vršila akumulacijo kapitala s prikrojevanjem sebi ugodnih prevoznih tarifov.

Pozabiti ne smemo, da bo sestavljen upravni odbor teh komercializiranih železnic iz sledečih elementov: parlamentarnega zastopstva, zastopstva državnega sveta, prometnega ministrstva, finančnega ministrstva, vojnega ministrstva, tarifnega odbora, trgovskih zbornic, zveze bank, gospodarskega sveta, poljedelskega sveta in zveze odvetnikov. Torej iz samih organov, ki so v rokah srbske veleburoazije. Le-ta se bo torej mastila pri tej bogato obloženji mizi. Ta buržoazija si je izbrala iz državnega premoženja železnice, ker bodo ravno komercializirane železnice najizdatnejši izvor akumulacije srbskega kapitala.

3.) Smo pa tudi proti komercializaciji, ker bo imela za železniški proletarijat katastrofalne posledice. Te posledice bodo: nadaljnje redukcije železniškega osebja, odpuščanje iz službe zlasti starejših delavcev in uradnikov, ki se ne bodo mogli prilagoditi novim metodam izkoriščevanja; podaljševanje delavnega časa in uvedba neugodnejših turnusov; nadurno delo; akordno delo v delavnicah; intenzificiranje dela, večje nevarnosti za življenje in zdravje in povečane nezgodne nevarnosti; končno pa tudi odvzete penzije in vsakega varnega starostnega zavarovanja. Kakor znano, bo komercialna družba po desetih letih prevzela tudi izplačevanje penzij svojim upokojencem, penzije, ki bodo visele v zraku.

4.) Ker je po našem sploh nesmiselno zahtevati komercializacijo prometnih sredstev. Prometna sredstva niso potrebna samo trgovini in industriji, temveč človeški kulturi na splošno, zato morajo skrbeti za njihovo graditev, vzdrževanje in obnovo vsi državljani, seveda v največji meri oni, katerim najbolj služijo. Tu bi se ne smeli iskati profita. Če bi priznali upravičenost komercializacije železnic, bi morali dosledno priznati upravičenost komercializacije vseh cest, potov, mostov, vodnih kanalov itd., kar je očitno nesmisel.

5.) Ker pomeni komercializacija železnic tudi hitrejši razvoj in krepitev militarizma.

6.) Dalje pa mora biti delavstvo načelno proti komercializaciji železnic zaradi tega, ker bodo komercia-

lizaciji železnice sledile tudi še druge komercializacije državnih podjetij. Kapitalistična buržoazija se bo začela po tem vzgledu polasčati tudi državnih rudnikov, državnih monopolov, državnih gozdov itd. Komercializaciji mora postavljati delavstvo nasproti socializacijo vseh velikih obratov, t. j. prehod uprave vseh velikih podjetij izključno v roke delavcev in kmetov.

No, mi pa ne bi dovršili svoje današnje naloge, če bi ostali samo pri analizi racionalizacije produkcije in komercializacije državnih podjetij. Mi moramo tudi še povedati, kake naloge čakajo proletarijat in njegove institucije in predvsem njegove strokovne organizacije v ožjem racionalizaciji in komercializaciji. Te naloge sledijo čisto jasno iz prej navedenih zlih posledic racionalizacije in komercializacije.

Komercializacija železnice pomeni pred vsem koncentriran napad vse kapitalistične buržoazije na železničarje. Na ta koncentriran napad morajo odgovoriti pred vsem vsi železničarji s koncentrirano obrambo svojih pravic, potem pa tudi s koncentrirano obrambo svojih pravic vse delavstvo v Jugoslaviji.

Potrebna je torej pred vsem enotna železničarska strokovna organizacija v vsej Jugoslaviji, potem pa enotna fronta vsega delavstva v Jugoslaviji. Enotni fronti naj sledi potem tudi strokovna enotnost in enotna strokovna centrala za vso Jugoslavijo.

Železničarske strokovne organizacije se morajo pripraviti za odločen boj proti upravi železnice, da odbijejo zlasti sledeče nevarnosti: nove redukcije železniškega osebja, nove redukcije plač, podaljšanje delavnega časa in turnusov, nadurno delo, akordno delo in komercializacijo železnice sploh.

Reformistični in sindikalistični voditelji železničarske organizacije trdijo, da je treba najprej postaviti močno organizacijo na noge in potem šele postaviti zahteve in iti zanje v boj. Mi pa pravimo: **Proletarijat se da organizirati in mobilizirati samo na resnih njegovih zahtevah in samo v boju. Naše strokovne organizacije bolehalo in razpadajo, ker so neaktivne, ker delavci ne vidijo v njih svojega bojovnega organa.** Divji štrajki v Mariboru so gotovo dosti škodovali organizaciji železničarjev.

Spremeniti pa je treba pred vsem duha strokovnih organizacij in v železničarski organizaciji še posebej. Zadnji kongres železničarske organizacije je pokazal jasno, da vlada v njej diktatura nad proletariatom in da vodstvo te zveze ne misli resno za zedinjenjem vseh železničarjev v Jugoslaviji. Čisto v smislu direktiv II. internacionale je odbilo konkreten predlog za delo za zedinjenje in do danes se na tej poti ni napravilo še nič resnega. Iščejo se samo zvijače, da se zedinjenje izmanevrira.

Še bolj pa se moramo zgražati nad centralo Delavskih zbornic v Belgradu, ki se je postavila v vprašanju komercializacije železnice popolnoma na stališče buržoazije. Ona je v odgovoru na anketno promotnega ministra naravnost priporočala komercializacijo, kar je z delavskega stališča pravi škandal. Tu se je vnovič pokazalo, da delavske zbornice v Jugoslaviji niso organi delavskega razreda, temveč organi buržoazije, v katerih se na lep način omogočuje reformističnim voditeljem sodelovanje s kapitalom. V 4. točki odgovora centrale Del. zbornic na anketno promotnega ministra (glej poročilo za leto 1926, str. 74) piše: »Vsa državna gospodarska podjetja strogo komercializirati in uvesti v njihovo upravo predstavnike svobodnega gospodarstva, delavcev in nameščencev.«

S tem priporočilom so izvršile delavske zbornice kapitalu pravo lakajsko službo. Boljšega agenta buržoazija res ne more zahtevati v naših vrstah, kakor so take »delavske zbornice«.

Ta centrala Del. zbornic pa priporoča tudi intenziviranje in racionalizacijo dela kakor komercializacijo brez ozira na zle posledice za delavstvo in brez načrta, kako je treba delavski razred pred racionalizacijo in komercializacijo zaščititi.

Železničarska organizacija bi bila morala biti prva, ki naj bi se bila uprla takemu postopanju delavskih zbornic in še posebej njene centrale. Zanimivo je tudi, da so zastopniki železničarske organizacije šli v Belgrad na kongres Delavskih zbornic, da bodo tam zastopali interese železničarjev. Toda nikdo ni nastopil proti racionalizaciji, niti proti komercializaciji in so mirno dopustili, da se je tako delo centrale Del. zbornic v posebni resoluciji proti protestom neodvisnih strokovnih organizacij odobrilo. Mi ne zamerimo železničarjem delavcem, ki ne razumejo jezika in ki niso mogli razumeti tudi smisla dotičnih resolucij. Da se je pa postavilo tajištvo železničarske organizacije na isto stališče z Delavskimi zbornicami in to takrat, ko je buržoazija potom svojih delavskih zbornic tipala, kaj bodo odgovorili delavci in delavske organizacije na njene priprave za komercializacijo železnice, to je vrhunec vsega reformizma, to je najpristnejše izdajstvo nad železničarskim proletariatom.

In za konec vam povem še nekaj, kar se je moglo dogoditi samo pri nas v Sloveniji, kjer se delavci tako malo brigajo za svoje organizacije in za svoje razredne zadeve in kjer smo zašli na strokovnem polju v skrajni reformizem. Zgodilo se je, da je neki delavec, star železničar, ki pozna strokovne stvari kakor malokdo med nami, to stvar v nekem političnem sporu omenil in povedal, da tajnik železničarske organizacije, Stanko, v Belgradu na kongresu Delavskih zbornic ni izpolnil svoje razredne dolžnosti in da je delal za kapital. Veste kaj se mu je zgodilo? Izključili so ga iz organizacije.

Če ni bilo to delo za kapital, za komercializacijo in proti železničarjem, sodrugi, sodite sami!

Jak. Kovač kritizira, češ, da je Gustinčič le napadal. **S. Gustinčič** protestira.

K. Kisovec (JSDS in KDZ) protestira, da se izgovarja Zveza železničarjev na kratek čas, ter da je prezrla železničarsko sekcijo KDZ, ki je že pred 6 tedni v

javnem pozivu opozorila žel. organizacijo, naj se za stvar zanima. Če je današnja konferenca slabo obiskana, so torej krivi merodajni faktorji pri žel. org. Ugotavljam tudi veliko nedoslednost, če se je žel. org. postavila na stališče razrednosti, danes sem pa slišal nje tajnika, ki je izjavil, da je socializacija le fraza in demagogija. Programatične točke razrednih organizacij ne smejo biti brez pomena. Boljše je, če železnice upravlja država, kakor pa privatna družba. Zdaj imamo vsaj na dan volitev moč, če smo zavedni, si lahko izvolimo tudi dobro upravo in kontrolo potom parlamenta, potem bo to odpadlo... Kmetstvo delavska zveza je proti vsaki komercializaciji.

Tajnik Stanko se razburja, ker se mu zdi, da debattanti niso stvarni. Gustinčičevo predavanje je po njegovem dobro le za »Enotnost«. Nadaljuje: Nihče nam ne pokaže poti iz te zagate. Za železničarsko sekcijo KDZ nisem vedel (Op. ur. V referatu je pa omenil članke v »Napreju«, če je videl članke, je videl tudi njih podpis.)

Jakob Kovač: Tudi jaz nisem vedel za sekcijo KDZ, čeprav sva s Kisovcem skupaj na postaji. Gustinčiču ne bom sploh odgovarjal. Mi delamo konstruktivno (medklic: za buržoazijo!), zato prosim vse, naj se tega zavedajo, da bo žel. org. lahko spopolnila svoje delo.

Jos. Petejan: Gledam na komercializacijo z dveh stališč. Gospodarsko ne smemo pozabiti, da smo v kapitalistični državi. V principu sem za socializacijo. (Medklic: »Povej to Uratniku!« **Uratnik**: Pojdite na politične shode agitirati!) Petejan nadaljuje: Danes gre za mnenja in direktive za žel. org. SSJ je proti taki komercializaciji. Niti ona, niti žel. Zveza, niti DZ niso nikdar mislile na tako komercializacijo, kakor nam jo je Gustinčič očitil. Mi ne stojimo na stališču »čim slabejše, tem bolje«, mi tega ne moremo zagovarjati. Državni upravi železnice je treba dati elastični delokrog. In pred nami leži problem, kako bomo zaščitili osebje bodisi s sedanjega, bodisi z bodočega stališča. Organizacija mora imeti jasno sliko, kako bodo zaščiteni železničarji. Njih pravice se ne smejo kršiti. V polemiko z Gustinčičem se ne spuščam, ker tu ni javni shod.

Jakob Kovač: Prosim ponovno, naj se zastopniki vseh skupin izjavijo le za komercializacijo ali socializacijo.

Marcel Žorga: Racionalizacija, komercializacija so vprašanja delavskega razreda, razrednega boja. (Kovač: Bom razpustil konferenco, če se bo dosedanj ton nadaljeval. **Medklic**: Policija!) M. Ž. nadaljuje: Ugotavljam, da se železničarski kongres ni postavil proti komercializaciji in to je delo v korist kapitalističnega razreda. Zastopniku SSJ Petejanu povem, da je glavni tajnik SSJ Živko Topalović sam predlagal resolucijo za komercializacijo železnice. (Medklic g. Uratnika: To je igra z besedami!) Delavska zbornica bi morala biti proti komercializaciji za socializacijo. Kajti železničarji ne smejo biti hlapi kapitalistične družbe. (Nastane nemir s strani socialpatriotov.) Kapitalistična družba je takratno mnenje DZ izkoristila in danes ne pomaga obramba, češ, »nisem tako mislil«.

Stanko: Saj bi bil lahko na kongresu o tem govoril!

M. Žorga: Sem hotel, a nisem mogel, ker ste me izključili, ker sploh nisem dobil besede! Petejan se je izjavil proti racionalizaciji za socializacijo, kakšna logika je to? Iz svojega delovanja morate izločiti zagovor komercializacije. Ker je komercializacija v korist kapitalistične družbe. Kritike se marksist ne sme bati. Priznam, da tehnične racionalizacije ne moremo preprečiti, ker nimamo države v rokah. S svojim delom podpirate kapitalistične nakane.

Filip Uratnik: Za bodoče predlagam ne vabiti ljudi, ki prihajajo s takimi vprašanji in podtikavanji. Če bi teh ne bilo, bi bili tudi danes vprašanje komercializacije že razčistili, a ne moremo ga, ker se nam podvaljujejo neresnična mnenja. DZ ni nikdar branila mnenja, ki ga očitajo ti gospodje. Ti gospodje dobro vedo, da komercializacija ni izročitev železnice v privatne roke, ampak hoče postaviti upravo na trgovska načela. Gustinčičev referat je pameten do napadov na DZ, ki niso na mestu. Upravni kaos je treba spremeniti in to se zgodi, če se postavi na odgovorna mesta sposobne ljudi.

Zastopnik društva profesoristov je precej na dolgo razpravljal o škodi, ki jo povzročajo železnici slaba uprava. Zato, da je stanje danes tako, da res ne vemo, če bomo kaj imeli od svojega dela. Če bi pa trgovec vodil železnico, bi bilo vsekakor boljše za delavce. (Op. ur.: Je torej za komercializacijo in se zelo moti, če misli, da trgovec na svoje uslužbenke v starosti ne pozabi!)

L. Klemenčič (JSDS in KDZ): Današnja konferenca mora razpravljati ne le o komercializaciji železnice, ampak o komercializaciji podjetij sploh. Vse to pa moramo razmotrivati z delavskega, ne pa s kapitalističnega stališča. Prav čudim se predsedstvu te konference. Sodrugu Gustinčiču bi se moral predsednik zahvaliti za njegova izvajanja, ki so bila obširna in za vse navzoče poučna in v skladu s principi razrednega boja. Zato se prav čudim, da so njegova izvajanja naletela na odpor ne pri nacionalnih in kapitalističnih organizacijah, ampak pri predstavnikih organizacij, ki pravijo, da stoje na stališču razrednega boja. Racionalizacija je sicer le tam izvedljiva, kjer imajo delavci upravo v svojih rokah, vendar je pa treba razpravljati o praktičnih parolah proti napadu kapitala, ki kakor smo tudi danes slišali, hoče vzbuditi v delavstvu iluzijo, da bo po komercializaciji boljše. To je napačno mišljenje. Vsi vemo, da kapitalistična država podpira tudi kapitalistična podjetja. Uničevanje državnih podjetij od kraja ni bilo tako strašno kakor danes, ker se ni tako kradlo. Ko se je pa buržoaziji posrečilo strčiti takrat še močno delavsko gibanje, dalje tudi revolucionarno in republikansko gibanje, so se koruptivne afere od dne do dne večale in množile. Srbska buržoazija hoče ukloniti vsako slovensko ali drugo buržoazijo. Država nikdar ni hotela dvigniti pro-

duktivne sile zemlje. In vse to le na škodo glavne produkcijske sile: delavstva. Potrjujem trditve s. Marcéla Žorge. Res je na lanskem kongresu delavskih zbornic v Belgradu centrala predložila resolucijo za komercializacijo. Socialni demokrati in neodvisneži smo bili proti, a žal v manjšini. Nima smisla, da hodimo skupaj, če ne bomo resno vpoštevali vseh predlogov. Smešno je, če pričakujemo, da bomo kaj dosegli na anketah z zastopniki kapitala. Teh ne bomo nikdar prepričali. Zato mora biti nas vseh glavna svrha našega dela, izbiti iz delavskih glav iluzijo, da bodo posamezni zastopniki v raznih anketah imeli uspeh v korist delavskega razreda. Ta uspeh mora izvojevati le močno enotno delavsko gibanje, a ne kakor danes, ko je 95 % vsega delavstva v kapitalističnih vodah. Sodrugi, nasprotne struje ne smejo gledati v naši kritiki le izdajstva, ampak vzemimo vsi kritiko kot temelj za popravljanje zmot in napak. Sicer se je že mnogokrat pokazalo, da do teoretičnega edinstva lahko pride med nami vsemi, le praktično v delu ne pride do enotnosti. To nam priča Vsedelavski zlet, zadnje volitve itd. JSDS in KDZ predlagata sledečo

RESOLUCIJO:

Komercializacija državnih podjetij v SHS in delavstvo.

Predvsem moramo ugotoviti, da so s prevratom 1918 in deloma nekaj pozneje prišla v last in upravo državnih institucij v Beogradu:

a) Vse železnice na teritoriju SHS z izjemo proge Zagreb—Sombor in gozdne železnice Prijedor—Knin.

b) Skoro vsa rečna plovdba na Donavi, Dravi, Savi.

c) Vsi rudniki v Bosni in Hercegovini, državni rudniki v Sloveniji, rudniki na Hrvaškem, Sremu in delno v Srbiji.

d) Železna industrija Bosne in Hercegovine vojni arsenal in vseh centrah, železniške delavnice in tvornice vagonov.

e) Vse tovarne tobačnih izdelkov, deloma tudi žigic, solarne, svilarne, tretjina sladkornih tovarn, več lesnih velepodjetij itd.

f) Ogromni kompleksi gozdnih in poljskih veleposestev, Belje, vse šume Bosne in Hercegovine, večina šum na Hrvaškem, velik del šum v Sloveniji.

Poleg vseh teh podjetij je bil postavljen sekvester nad vsemi podjetji nemških, avstrijskih turških in bolgarskih državljanov. Srbska vlada v Belgradu, ki razen slabih in neznatnih šum in nekaj železniške proge v Srbiji ni nikdar upravljala večjih industrijskih, šumskih in poljedelskih podjetij, je čez noč dobila v svoje roke upravo nad več kakor četrtno najvažnejšega bogastva, industrije, prometa, bančnih ustanov in poljedelstva cele države.

Vseh osem let ni niti parlament niti vlada mislila na to, da so za upravo tako velikih in važnih gospodarskih podjetij neobhodno potrebni zakoni. Vseh 27 vlad je upravljalo ta podjetja s pomočjo ministrskih odredb, uredb in pravilnikov, ki so se neprestano menjavali.

Vladajoči razred je pokazal ne samo skrajno nespoštnost pri upravljanju državnih podjetij, temveč je izkoristil upravo v teh podjetjih v partizanske koruptivne svrhe. Aferé Belja, Kristanova provizija, aferé Turntaksis, Pašičeve afere, afere pri železniških direkcijah, svinčene afere v Mežici, so polagoma prodrle v javnost — na tisoče afer pa je še danes prikritih.

Mesto da bi vlade skrbele za povzdigo produkcijskih sil v državnih podjetjih, so vladajoči kapitalisti sistematično rušili in ovirali produkcijske sile — v korist posameznih kapitalistov in kapitalističnih strank.

Delavskemu razredu — delavcem in nameščencem — v državnih podjetjih so protustavno vzeli koalicijsko pravico, prepovedali stavko, ki je osnovni predpogoj vsake delavske koalicijske pravice v svrhu poboljšanja ekonomskega položaja, reducirali službene pravice in prejemke, podaljšali 8-urnik in sistematično ovirali svobodni razvoj te najvažnejše produkcijske sile.

II.

Rezultat 8 letne vladajoče belgrajske kapitalistične politike je vsesplošno propadanje državne imovine in državnih podjetij. Splošna gospodarska kriza, ki je posledica hegemonistične kapitalistične politike, znižanje izvoza in uvoza, propadanje prometa in splošno nazadovanje v državni produkciji — je stvorilo v kapitalističnih krogih še večje apetite po lahkem profitu iz državnih podjetij. Zato vsi kapitalisti zahtevajo komercializacijo državnih podjetij.

III.

Komercializacija ni istovetna s prodajo teh podjetij privatnemu kapitalu, kakor nekateri mislijo. Vladini načrti komercializacije pomenijo v bistvu oddajo teh podjetij v zakup mešanim juridičnim osebam. Zakup teh podjetij pomeni konec investiranja državnega denarja v ta podjetja in začetek še večje eksploatacije delavne sile in konsumentov. Domači kapital, ki želi v zakup državna podjetja, nima kaj investirati, temveč stremi samo po hitrih velikih profitih potom povečane eksploatacije. Inozemski kapital pa tako dolgo ne bo investiral v ta podjetja ničesar, dokler mu niso zagotovljene koncesije za eksploatacijo za daljšo dobo.

Komercializacija državnih podjetij, kakor jo namerava izvesti kapitalistična vlada, ne bo rešila gospodarske krize, temveč jo bo še povečala, ker bo ustvarila nove kadre brezposelnih in obubožanih na eni strani, a na drugi strani povečala možnost korupcije in zmanjšala kontrolo.

Komercializacija državnih podjetij, kakor se namerava, ne pomeni torej nič drugega, kakor izogibanje javni kontroli, pomeni legalizacijo korupcije, osnivanje velikega kadra visokih birokratov, ki bodo sijajno nagrajeni, redukcijo plač in pravic delavcev ter nameščencev, podaljšanje 8-urnika ter odpust in premeščanje osebja.

Zato je v interesu celokupnega delavskega razreda v državi SHS, posebno pa delavcev in nameščencev v državnih podjetjih, da strnejo celokupno svoje sile v boju proti nameravani komercializaciji.

V nasprotju z zahtevo komercializacije, ki jo zahtevajo vsi kapitalistični krogi in njih sorodniki ter agenti, mora delavski razred v konkretni situaciji zahtevati od Narodne skupščine:

- 1.) Odpravo prepovedi stavke in popolno svobodo nacionalne in internacionalne koalicije za vse delavce in nameščence v državnih podjetjih. (Odpravo izjemnega zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi.)
- 2.) Strogo izvrševanje 8 urnika v vseh podjetjih.
- 3.) Uvedbo delavskih in nameščenskih kontrolnih obratnih svetov, izvoljenih potom tajnih in proporcionalnih volitev.
- 4.) Celokupno zavarovanje delavcev (bratovske skladnice, bolniške blagajne, penzijski fondi, OUZD) dati zopet v roke delavcev in nameščencev, ki plačujejo te fondе. Zato revizija zakona o zavarovanju v tem pogledu in spopolnitev starostnega in brezposelnega zavarovanja.
- 5.) Zakon o zaščiti rudarskih, železniških in vseh državnih delavcev in nameščencev.
- 6.) Popolna samouprava vseh delavskih zbornic in zavarovalnih zavodov.

K tej resoluciji naj še dodam, da smo že pred 5 meseci objavili predlog za federacijo vseh delavskih organizacij, ki bi edina omogočila uspešen boj za proletarske pravice.

J. Kovač: Ker se ni nihče priglasi k besedi, dajem zaključno besedo referentu Stanku.

Na ta nepričakovan napad proti nadaljnjemu razpravljanju, ki ga je zagrešil predsednik, ne da bi sploh vprašal, če še želi kdo besede, so se oglasili odločni protesti, to pa tembolj, ker so se med Klemenčičevim govorom čuli kliči: nehaj že, tudi mi hočemo še govoriti! Tako je klical n. pr. Svetek, zdaj pa mu je bilo popolnoma všeč, da je konec. Kajti kljub protestom je povzel besedo

J. Stanko, ki pa z izgovorom na nemir ni govoril, ampak izjavil, da ni treba nadaljnje konference, češ, saj imamo pisemen predlog JSDS in KDZ. Toda o tem predlogu (resoluciji) ni bilo niti debate. Po teh besedah je Stanko kar sam zaključil konferenco in s tem pokazal, da so mu predsedniki nepotrebni. Nagli zaključek je bil pa vodstvu zelo všeč, drugače bi ne bili takoj izginili.

Konferenca je trajala od 10 do 12 3/4.

S KAKIMI LOPOVSTVI JE BIL IZVOLJEN PETEJAN.

»Del. Politika« vedno pavšalno govori o razbijačih in lažnivcih, ne pove pa nikdar, kdo je lagal in razbijal, kako, kdaj in kje. Sami pa lažejo in denuncirajo na najnesramnejše načine, razbijaajo, izključujejo, z materialnimi silami uničujejo itd. itd. kar naprej in to jim delavski tisk teden za tednom očita z dokazi in točnimi podatki, da bi lahko tožili, če bi se upali... Sodrugi, razložite to delavstvu, ki ne čita, razložite mu pretekle lopovščine, zlasti pa najnovejše. — Tik pred volitvami so socialpatrioti izdali sledeči letak, ki je zmožen nevedne oplašiti, policijo pa še bolj nahujskati. S. Mörderdorfer je imel zato 17. t. m. že zopet preiskavo! Letak nosi podpis Ljudske tiskarne, ki tiska vse za — Delavsko zbornico! Komentar si naredi vsak sam!

RESNA BESEDA DELAVSTVU MEŽIŠKE DOLINE!

Dragi sodrugi! Spoštovane sodružice!

Nad mežiško dolino se zbirajo temni oblaki preganjanj, terorja in redukcij! Mörderdorfer-Bernotova socialno demokratska stranka prehaja — zaslepljena po brezupnem mandatolovstvu — z razvitimi zastavami v komunizem, Slepá strast je vodjem te stranke zasleplila vsak razum tako, da so pristali na to, da dobi njihova kandidatna lista označbo: D. K. R. B., kakršen naslov nosijo komunistične liste po celi državi. Še več, oni so prišli razširjati med svoje pristaše komunističen list »Enotnost« in tudi pisavo svojega časopisa »Napreje« so usmerili v komunističnem pravcu!

Kam to vodi? Vi ne veste, da vsi meščanski krogi, zlasti pa podjetniki, komaj čakajo kake prilike, da naščuvajo državno oblast nad delavstvo. Oni hočejo dobiti na ta način opravičilo za svoje redukcije, ki jih sistematično pripravljajo.

Modra socialistična taktika je do sedaj umela preprečiti vse take zahrbtné nakane. Ali s skokom g. Mörderdorferja v komunizem, je sedaj vse pokvarjeno.

Ali ne vidite, s kakim veseljem zabeleže meščansko vladno časopisje preokret Mörderdorferja h komunizem? Ali ne vidite, kako pripravila to časopisje teren za preganjanja? Ali niste čuli govora gosp. dr. Korosca v Ptuj, ki je kot bodoči vladni mož napovedal, da bo vsak komunistični mandat razveljavljen?

Priprave za preganjanje so se pa stvarno že pričele. Ali ne sestavlja žandarmerija že seznamov vseh čitateljev »Enotnosti«? Saj se vrše že velikopotezna poizvedovanja, hišne preiskave itd.

Zdrav instinkt mežiškega delavstva je že pri prvem pojavu komunizma leta 1921, odklonil zgrešeno taktiko te stranke. In sedaj, ko je komunistična taktika na celem svetu skrahirala in ko delavci s studom in prezirnom obračajo hrbet tej na pol zločinski in na pol blazni družbi, ali naj mežiško delavstvo haš sedaj napravi ta skok v — temo?

Ne, ne, in trikrat ne! Ne samo politična zrelost, temveč tudi kremenit značaj mežiškega delavstva ne bo dovolil onečaščenja naših krasnih rdečih zastav. Ne bo dovolil, da radi par desetih glasov, ki jih bo g. Mörderdorfer več dobil in ko mu bo manjkalo od mandata še vedno 3 do 4 tisoč glasov — napravimo mi svoj dober sloves!

Ne bomo mi radi te blazne špekulacije postavili na kocko svojo mož-besedo in usodo svojih žena in otrok. Naša morala nam ne dovoljuje niti ene žrtve za prazen nič!

G. Mörderdorfer! Mase mežiškega proletariata Vam kličejo: »Stoj! Do tu in ne dalje!«

Mi ne maramo smrdljivega komunizma!

Mi se nočemo odtргati od ostalega socialističnega proletariata v državi in po vsemu svetu!

Mi bomo korakali po preizkušeni poti avstrijskih, nemških, francoskih, angleških in drugih socialistov! Sedaj, ko mase delavstva zapuščajo izdajalski komunizem in ko na stotine Radičevih organizacij prestopa v Socialistično stranko Jugoslavije, bomo tudi mi, kakor zadnjič, oddali svoje glasove tej stranki v šest (6.) skrinjico!

Mi se javno odpovedujemo komunizmu in bomo zavrnilli vse časopise, pred vsem »Enotnost« in »Napreje«, ki ga razširjajo.

Mi ostanemo socialisti in ker je »Delavska Politika« sedaj še edini socialistični dvotednik, ga bomo vsi naročili.

Vi pa, g. Mörderdorfer, če ljubite res mežiški proletariát, ostanite socialist! Še je čas! Odpoveste se komunistični kandidaturi in ostanite pri nas! Mi bomo radi pozabili to Vašo zмото.

Proletarci, Vi pa vsi na volišče! Šesta (predzadnja) skrinjica je naša!

Proletarske žene, podprite našo borbo!

Ta letak je izdan po nalogu konference socialističnih zaupnikov, ki se je vršila v nedeljo, 28. avgusta 1927, v Črni.

Krožni odbor mežiških socialističnih organizacij. VOLITE 6. SKRINJICO!

Ljudska tiskarna, Maribor

Klerikalci so re: vstopili v vlado. Samo z enim ministrstvom so se zadovoljili. Gosar je postal minister za socialno politiko. Zdaj bo kmalu rešen težak spor med klerikalci in demokratariji, kdo da je kriv davka na ročno delo, kratenja rudarskih pravic in pravic drugega delavstva, nerada v Del. zbornici, § 82 finančnega zakona, gaženje samoupravnih pravic itd. itd. Gosar bo vse to odpravil, ker ima 20 poslancev za seboj in dela skupno z radikali, z najmočnejšo stranko v državi.

Naročnina »Napreje« je bila doslej samo 6 Din mesečno in je bila zvišana na 10 Din samo zaradi priloge »Enotnosti«. Kdor je to prilogo odklonil, je njegova naročnina znašala samo 6 Din. Iz danes objavljenega odgovora dekalistov je pa razvidno, da odklanjajo medsebojno prilaganje časopisov. S tem smo prisiljeni razširiti časopis sami. Zato je pa potrebno najprej zvišati naročnino in drugo tedensko izdajo bomo imeli šele, ko bo z zvišano naročnino zbrán potrební denar. Pri tem je pa mogoče, da bosta kak teden že izšli dve številki, prihodnji teden pa zopet samo ena. Iz tega razloga smo na glavi lista izpremenili, da izhaja začasno le enkrat ali dvakrat na teden. Kdor nikakor noče prispevati po 10 Din, naj se dá prepisati k naročnikom »Ljudskega glasu«, ki bo ostal tednik in veljal le 6 Din. V interesu delavstva pa je, da se rajši naročniki »Ljudskega glasu« dajo prepisati na naročnike »Napreje«, kajti čim bo list večji, bo tudi bolj lahek in raznovrsten. Koliko dopisov moramo zdaj dati na stran, ker ni prostora!

Tisti, ki bodo stalno plačevali po 10 Din in le včasih prejeli po 2 številki tedensko, bodo na ta način mate-

rialno spoznali, da je tisk pač drag v malem in poceni v velikem. Če bo 300 naročnikov po 10 Din, bo komaj vsak četrty teden izšla druga številka, pri 600 vsakih 14 dni, pri 1200 pa redno. Povzbujajte na čitanje, da ne bo imel kapital monopol na tisk. Povzbujajte pa tudi zamudnike, ki silno zadržujejo razvoj delavskega tiska.

Za 2 kratno tedensko izdajo »Napreje« je plačalo po 10 Din do 17. t. m. 208 naročnikov, ta teden zopet 15 naročnikov, skupaj 223 naročnikov.

Diskusija z dekalisti se bo vodila ločeno, mi v »Napreju«, oni v »Enotnosti«. Prejeli smo odklonilen odgovor, ki pa je moral zaradi premajhnega prostora izostati, objavimo ga prihodnjič. Boljše se nam zdi tako, kakor pa da bi vprašanje o komercializaciji žel. razdelili na dvakrat. — Najboljše pa bo, če začno sodrugi večjo agitacijo za povečanje »Napreje«. Zbirajte naročnike in vzpodbujajte zamudnike!

Gimnazije odpravljajo, kar sredi šolskega leta hočejo poslati učence domu. Neverjetno drage knjige in šolske potrebščine so si nakupili, pa zastoni. Ne vemo, če je na južnem Balkanu kaj takega mogoče. Lahko tudi, da je vse le strašilo, da se bodo potem kapitalistične stranke bahale, kako so gimnazije »rešile«, ki so jih najprej same spravile v nevarnost. — Iz gimnazij se ne rekrutirajo najboljši ljudje, vse kapitalistične šole vzgajajo hlapce, vendar pa je vsaka višja izobrazba boljša ko nižja, kajti tudi nevednost je vzgojiteljica hlapcev. Kdor je značajan, se lažje otrese hlapčevstva, če ima izobrazbo — kakor pa brez nje. Več šol, to je delavski interes, manj šol in več kanonov, to je kapitalističen interes.

»Jutro« se boji Cankarja, za potrebo pa z njegovim imenom vendarle napeljuje vodo na svoj mlin. Za volitve je zadnji dan objavilo poziv kulturnim delavcem, v katerem se sklicuje na naše kulturne predbojevnike in jih našteva imenoma: Prešeren, Stritar, Kersnik, Jurčič, Aškerc, Gregorčič — Cankarja pa kar lepo izpušča, kakor da bi ga ne bilo. Pozneje pa ga vendar omenja, ko potrebuje živega dokaza za klerikalno sovraštvo do kulture, omenja namreč, da v SLS še vedno veje isti duh kakor takrat, ko je dal škof sežgati Cankarjeve pesni »Erotika«. Tako je podan nov dokaz, da jutrovcem ne gre za kulturo, ampak za volilne krogljice: Cankarja in njegovih spisov ne marajo, za agitacijo ga pa vendarle porabijo!

Vsem, ki »Napreje« spravljajo. Pri št. 32 »Napreje« z dne 10. sept. je bila na začetku tiskanja pomotoma natisnjena napačna št. »33«. Ko je uredništvo to opazilo, je bilo že nekaj sto izvodov natisnjenih. Kdor je dobil tak izvod, naj številko popravi. Na »Ljudskem glasu« je številka pravilna, samo zgoraj je napačna. Neki rudar je dobil tak izvod, pa čeprav »Napreje« spravlja, ni opazil zmotе, pač pa je pri prihodnji številki tajništvo opozoril, da bi morala biti 34 namesto 33, češ, dvakrat po vrsti ima »N.« številko 33. V naglici (pred volitvami!) je prezrl, da mu manjka št. 32, zdaj je pa opazil, da ima 33 dvakrat.

Delavci, ki vidite težave skupnega doma v pomanjkanju kapitala in ki zato obupujete nad zmagó — zapomnite si, da tvori to pomanjkanje našo moč. Če bi stranka imela kapital, ki ne bila nič vredna, saj bi se je oklenile pijavke! Ker pa živi stranka od zaupanja delavcev, od bornih prispevkov in darov, s katerimi bi si niti »dobri gospodar« Kristan ne znal stesati »korita«, zato se oklepajo te stranke ljudje, ki verujejo v delo in poštenje, ki živijo od dela in ki od svojega zaslužka stranko vzdržujejo v interesu skupnih koristi, ne pa da bi hoteli od nje iskati zase kakih osebnih koristi. Za skupno borbo proti kapitalu ni treba kapitala, temveč le skupnega dela. Čim več tega skupnega dela bo, tem preji bodo lastniki kapitala na tleh!

Ne mečite denarja proč! Vsa hvalisana sredstva proti bolham, stenicam, ščurkom, rusom in drugi golazni so samo sredstva, ki vam izmamljajo denar iz žepa, ki pa vam ne morejo prav nič pomagati proti mrčesu. Proti tej gnusni nadlegi je samo eno sredstvo — snaga! Snažite svoja stanovanja, spoštujte svoj dom! Tudi najbolj borno stanovanje je lahko snažno.

TRBOVLJE.

Resolucija proti davku na ročno delo.

Delavstvo zbrano na protestnem shodu dne 18. septembra 1927 v Trbovljah najodločneje protestira proti krivičnemu in ustavi nasprotujočemu davku na ročno delo ter zahteva od vseh poslancev brez razlike strankarske pripadnosti, da ne dovolijo več gaziti ter da tudi sami ne gazijo ustave, ki predpisuje davek po zmožnosti in progresivno. — Dovolj je izkoriščanja!

RESOLUCIJE K TOČKI »RAZNO«.

1.) Zahtevamo za vse tiste delavce, kateri so klicani na orožne vaje in so oženjeni, naj država podpira njih družine.

2.) Glasovanje v trboveljski Bratovski skladnici o nastavitvi novega uradnika je bilo prvič bojno, odkar je uvedena protizakonita »pariteta«. Kljub popolnemu soglasju delavskih zastopnikov je odločila volja TPD in se je s tem izkazalo, da pomeni »pariteta« absolutno oblast podjetnikov, ker ima v slučaju enakosti glasov predsednik (zastopnik TPD) dva glasova. Shod se je izjavil za odpravo te protizakonite »paritete«, glede stvari same je pa sprejel sledečo resolucijo:

Delavstvo, ki vzdržuje Bratovsko skladnico, zahteva, da se v njej nastavljaajo za uradnike strokovnjaki, ki so zmožni za to delo, prednost pa morajo imeti domačini.

3.) Ker TPD še vedno ne mara izplačevati medz 14 dnevno, kakor je po zakonu dolžna, se izvoli 6 članska komisija (3 JSDS, 3 dekalisti), ki naj vloží primerno vlogo na rudniško ravnateljstvo in na rudarsko glavarstvo. Izvoljeni so: Filip Murn, Franc Pencelj, Jakob Štruc, Josip Skrinar, Franc Slapšak, Dominik Bastič.

Vsi sklepi in resolucije so bili soglasni. (Op. ured.: »Slovenec« in »Enotnost« imata o tem shodu krivično

Najboljši šivalni stroj in kolo je edino le

GRITZNER in ADLER

za dom, obrt in industrijo v vseh opre mah. Istotam pletilni stroj DUBIED.

Pouk v vozenju brezplačen. — Večletna garancija. Delavnica za popravila.

Nizke cene, tudi na obroke.

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

Ni dovolj, če zahtevate pri trgovcu samo žitno kavo. Teh je več vrst. Če hočete res nekaj redilnega in okusnega, potem zahtevajte Žiko v rdečem zavitku.

Pletilni stroji najnovejšega patenta »Ideal«, nemškega izdelka, so edina in najugodnejša prilika za trajni in dober zaslužek. — Pouk in pojasnila daje: Franc Kos, Ljubljana, Židovska ulica šte v. 5.

Moški boks za zimo **Din 198-**

VOIKA

Ljubljana nasproti Mestnemu domu.

Izdelovanje po meri. Popravila vseh čevljev tudi drugih znamk. **Ekspresno — takoj.**

SVAKOJ OBITELJI PREPORUČAMO NAŠU KOLN/KU CIKORIJU

poročilo, (oba 23. sept.) kakor da bi bilo med številnimi zborovalci kako nasprotje. Do nesoglasja je prišlo samo v eni točki, a te točke ne omenjata, pač pa oba nasprotujeta temeljni zahtevi razrednega boja, da se mora namreč proletariat osvoboditi sam! K stvari se še povrnemo.

ŠOŠTANJ.

V številnih konkretnih slučajih smo od leta 1921 dokazovali, da so tako zvali »pravi socialisti«, ki živijo od milosti vsakokratne belgrajske vlade, največja ovira, da ne pride do enotnega delavskega gibanja.

V letošnji volilni borbi so na vseh shodih nesramno blatili nosilca liste DKRB s. Vinka Möderndorferja. Do čim so bili njihovi napori n. pr. v Škalah, Velenju, Mežici, Trbovljah, Zagorju in drugod, kjer so naše organizacije ali imajo s. dekalisti svoje zaupnike; brezuspešni, se jim je v nekaterih krajih po deželi in v Mariboru posrečilo nepoučenim delavcem dokazati, da smo prav mi tisti, ki oviramo delavski napredek. JSDS-KDZ in dekalisti smo od zadnjih državnozbornih volitev v Škalah in Velenju napredovali za nad 100 %, a socialpatrioti so v Šoštanju, Škalah in Velenju nazadovali. Ker so se zadnje čase dogodili slučajji, da so bili številni sodrugi preganjani na ta ali drug način, se mi zdi potrebno, naše sodruge in sodr. dekaliste opozoriti, da se morajo socialpatriotskih kapitalističnih hlapcev bolj varovati kakor vsakega orožnika ali policista. Evo konkretni slučaj:

V tukajšnji okolici sta se najbolj trudila uradnika bolniške blagajne Bajt in Straus iz Šoštanja, da oblatita naše kandidate, predvsem ss. Gustinčiča in Möderndorferja. Na demokratskem shodu nista niti besedice znila, pač je Bajt že 21. 8. 1927 grozil, če skličemo shod v Šoštanju, da ga bo on razbil. Dne 4. 9. 1927 smo sklicali shod v Šoštanju, ki je bil tako dobro obiskan, kakor še nobeden v tukajšnji okolici. Poročal je s. Kuhar iz Guštanja. Že v začetku so socialpatrioti predlagali svojega predsednika, vendar je bil z večino glasov izvoljen naš s. Rednak.

Nekaj časa so mirno poslušali, ko jim je pa govornik razložil, kako je Svetek organiziral volitve v Delavsko zbornico v Zagrebu, so začeli kričati kakor divjaki, misleč, da bodo s tem dosegli, da bo navzoči zastopnik politične oblasti razpustil shod.

Ko se je razburjenje poglobilo, je dobil besedo uradnik bolniške blagajne Bajt, ki je v celem svojem govoru napadal Gustinčiča, češ, da se vozi po Dunaju, Trstu, Svici itd.

Niti enega konkretnega slučaja pa ni vedel povedati, kaj je zakrivil neproletarskega Gustinčič ali Möderndorfer.

Nato je dobil besedo uradnik bolniške blagajne Straus iz Šoštanja.

Desno od njega so sedeli zastopnik politične oblasti iz Slovenjgradca, dalje ss. Pevec, Rednak, Polanc in Kuhar. Obrnjen proti političnemu komisariju, pravi: »Zakaj pravite, da ste dekalisti povejte rajši, da ste komunisti!« Navzoči socialpatrioti so povsili od sramu glave, kaj takega pač niso pričakovali od Strausa. Čez par dni so s. Peveca že orožniki zasliševali. Na neko tiskovino od policijskega komisarijata iz Maribora je orožnik popisal, kje je rojen, kam pristojen, kako dolgo je že v Velenju itd. Na vprašanje s. Peveca, kaj naj to poizvedovanje pomeni, je orožnik rekel, da »nič«.

Če še pripomnim, da je s. Pevec ovadil pred več meseci goljufije državnemu pravdnikstvu, ki so se vršile pri razdeljevanju brezposelnih podpor Delavske zbornice, kjer so prizadeti klerikalci in socialpatrioti, nadalje da je dobil s. Möderndorfer v Mežici zopet absolutno večino glasov, imajo pač kristanovci in klerusi vzroka dovolj, da napravijo naše delavne sodruge za »komuniste«. Klerikalna »Pravica« namreč tudi piše, da je dobil »komunist« Möderndorfer »nekaj nad 4000« gla-

sov. Zaradi znanih goljufij še danes s. Pevec ni bil zaslišan, čeprav je predsednik DZ Čobal obljubil, da bo na prvi seji Delavske zbornice izposloval, da pride zadeva pred sodišče.

Omeniti se mi zdi še potrebno, da je sklicala SPJ shod v Šoštanj dne 8. 9. 1927 v Zadrudnem domu. Bilo je navzočih kakih pet oseb. V soboto pred volitvami so pa pričakovali delavce pred Wošnagovo tovarno, po službi so otvorili shod, ter jih hujkali, da naj ne volijo »Bernota«, ki samo razbija.

Agitirali so za samostojno demokratsko stranko na ta način, da so izdali letake, kjer so bile škrinjice napačno postavljene. Tako izgleda kristanovska organizacija v Šoštanju. Naša naloga bo pa, da s sodrugi dekalisti pridemo do medsebojnega spoznanja, kar bo mogoče le tedaj, če pridemo do enotnega tiska, ki ga bomo vzdrževali z lastnimi sredstvi, za kar je pa treba začeti takoj delati, ne pa šele ob vsakokratnih volitvah. Zlasti naj naši sodrugi v Ljubljani lumparije socialpatriotov po deželi pred občinskimi volitvami v Ljubljani v tisku in z ustno agitacijo razjasnijo.

Delavec.

Slovenjgradec. Pred par tedni je ob priliki tukaj močno razpasenega pijančevanja v neki ne preoddaljeni gostilni prišlo do pretepa, v katerega se je vmešal tudi neki orožnik. Poleg krvavih so seveda nastale tudi še druge posledice in govori se, da so iste gnale orožnika v smrt. Če se začudiš, kako more kdo z Din 20.— dnevno z družino izhajati, navadno slišiš: me bo pa radi tega preje konec — Da gre kapitalistom pšenica močno v klasje, kaže tudi njih brezobzirnost v odpuščanju delavcev brez odpovedi. Upati pa je, da se tudi pri nas obrne na bolje in potem se ne bo smelo kar tako metati ljudi na cesto, pa čeprav ne utegne biti to vseč tvrdki Steiner.

Kopriva.

Celje. Nove metode za pobijanje delavskega združenstva. Ker niso intrige nič pomagale, so začeli pekarski mojstri s policijo preganjati naše raznašalce. Pekarica gospa Kohne ima sina, ki je grozil, da bo našemu pomočniku trebuh prerezal in čreva izpustil. Gospa Kohne hodi tudi na policijo z zahtevo, naj našo raznašalko zapre ali ji vsaj prepove prodajati kruh. Delavska pekarna, je lansko leto dobavljala vsem šolam potrebno količino kruha. Letos so se kapitalisti sporazumeli in prodajajo kruh šolski sluge sami. Vprašamo obrtno oblast, s kakšno pravico smejo šolski sluge prodajati kruh in sprejemati 20 odstotkov provizije?

Delavci.

Celje. Delavska kuhinja bo otvorena! Ni še tako dolgo, odkar je naša organizacija sklicala protestni shod k proračunu Delavske zbornice, ker proračun ni predvideval delavskih kuhinj. Tedaj je prišel znani Ciril Böhm in smešil delavske kuhinje. No, med tem časom se je naša zahteva po delavskih kuhinjah uresničila. Minister za socialno politiko je naročil, da se morajo delavske kuhinje podpirati in ustanavljati. To je tudi g. Böhm dalo pogum, da je svoje stališče izpremenil. Te dni je izdal letake, da bo on, ki se je spremenil v Dobrodelno društvo »Ljudski dom«, otvoril Delavsko kuhinjo; najel je že prostore, a denar je hotel dobiti od Delavske zbornice. V zbornici so se pa njegovi sodrugi od »večine« premislili: Ne dajo Böhmovemu »Ljudskemu domu« denarja, sklenjeno je bilo, da bo Delavska zbornica sama otvorila v Celju Delavsko kuhinjo pod nadzorstvom upravnega odbora Posredovalnice za delo v Celju. Iz poteka dogodkov vidimo, da je hotel Böhm samo konkurirati, da bi ojačal vpliv SPJ v Celju. Celjske delavce in uradnike pa vabimo, da se prigrasijo kot naročniki hrane v Delavski kuhinji. Prijave sprejema: Tajništvo socialdemokratske organizacije v Celju, Ljubljanska cesta, hotel pri »Kroni«.

Sv. Lovrenc na Poh. Občni zbor tukajšnje krajevne organizacije se bo vršil v nedeljo 25. t. m. ob 10. dopoldne v gostilni g. Jak. Novaka s sledečim dnevnim redom: 1.) Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika.

2.) Volitev novega odbora. 3.) Občinske volitve. 4.) Razno. Za člane udeležba dolžnost. Sprejemali se bodo tudi novi člani. **Odbor.**

Hrastnik. Malokdaj se oglašamo. Zdaj pa le moramo povedati, kaj se vse godi pri naši šoli. V Trbovljah imamo kaplana, ki otroke, ki ne gredo k maši, zapre kar za poldrugo uro in jih tudi pretepa. Naj si zapomni, da to niso vzgojne metode in da tako ravnanje ne spada v delokrog njegovega pouka. **Opazovalec.**

OBJAVA.

Podpisano društvo opozarja javnost na obrekovanje proti s. Janku Pufferju glede njegovega blagajniškega poslovanja na prireditvi 4. septembra 1927. Ker je bil na svojem mestu vesten in pošten, bomo vsakega obrekovalca tudi z naše strani poklicali na odgovornost.

Del. tel. in kult. zveza »Svoboda«, podružnica: Hrastnik II.

OBRAMBNI SKLAD.

Zadnji izkaz dne 17. 9. 1927: Din 13.086.75. Karl Košec, Zalec 8 Din; M. Š., Griže 8; Dominik Medved, Trbovlje 1. Nabralna pola št. 18, zbrano na skupni konferenci JSDS in dekalistov v Celju: Franjo Stojan 5 Din; Josip Zupanc 5; Anton Kuntara 5; Drašler 5; Boljševik I. 2; Boljševik II. 5; Gustinčič 5; Leskošek 5; Kuhar 10 Din. Skupaj Din 13.150.15

Bolni na pljučih!

Prihaja jesen, kritični čas za bolne na pljučih. Letošnja jesen bo prinesla oblačne, deževne in hladne dneve, kar je za bolnike na pljučih najbolj opasno. Treba je torej pravočasno misliti na to, da se ta težka, vendar pa ozdravljiva bolezen odpravi. Omotica, tuberkuloza, kašelj, potenje, pljuvanje krvi, astma, katari in slično, vse te bolezni je mogoče odpraviti. K temu Vam bo pomagala v Berlinu izšla zanimiva knjiga:

„Novi sistem prehranjevanja“

(»Das neue Ernährungssystem«)

Avtor te knjige je znamenit zdravnik, ki je na temelju svojih dolgoletnih izkušenj in studija izdal to knjigo. Izkušeni zdravniki odobravajo njegova naziranja. Mnogim tisočem je bilo na ta način rešeno življenje. Sistem je preprost, ne ovira poklica, in je mogoče kmalu v začetku konstatirati povečanje telesne teže.

Če reflektirate na dober nasvet in če želite spoznati novi sistem prehrane, ne odlašajte dolgo, ampak takoj pišite na spodaj označeni naslov, dobili boste takoj in brezplačno knjigo.

GEORG FULGNER, Berlin-Neukölln, Ringbahnstrasse 24, Abt. 868.

23. septembra — 2400 izvodov.

Tvornica dežnikov in solnčnikov
L. MIKUŠ, Ljubljana, Mestni trg 15

priporoča svojo bogato zalogo dežnikov v kakršnikoli velikosti po najnižji ceni.

Ustanovljeno leta 1839.

Razširjajte in naročajte
„NAPREJ“

Za šoloobvezne otroke in dečke kupite vsa potrebna

oblačila

najceneje v konfekcijski trgovini nasproti Dramskega gledališča.

Izredno ugodna prilika za najcenejši nakup.

Kdor inserira v drugih listih,

v „Napreju“ pa ne, ta sam dovolj jasno pove, da ne mara odjemalcev iz delavskih vrst. V vaših rokah je, kakšno

inseriratno politiko

delajo trgovci.

Trgovci so bolj navezani na Vas, nego Vi nanje!

Triko-perilo

za moške, žene in otroke, volna v raznih barvah, rokavice, nogavice, dokolenice, nahrbtniki za šolarje in lovce, dežniki, kloti, šifoni, žepni robci, palice, vilice, noži, škarje, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, brivce

edino le pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana,

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.

Najnižje cene! Na veliko in malo.

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6, reg. zadr. z om. zav.

Tiskovine za šole, zupanstva in urade, najmodernejše plakate in vabila za veselice, letne zaključke. Najmodernejša uredba za tiskanje časopisov, knjig, brošur itd.

Stereotipija.

Litografija.